

MARTYRII, AC MARTYRUM

etymologia, & acceptio varia;

variisque nominibus, & epithetis, ac praesertim de illorum publica Christianæ Fidei testificatione.

S. Chrys.
Hom. 3. in
Epif. ad
Rom.

Martyrii, ac Martyris nomina, & epitheta varia noviter inculcata, vendicant sibi velut jure proprio ante euntem hujus operis librum: quid enim, & de quibus agatur manifestat. Et quia (ut aureo dicam ore) est in nudis ipsis nominibus magnum invenire thesaurum, accurate disquiram, quid ea nomina ferant, tum cortice tenuis, tum medullitus: quippe esse voces reor ingentium sacramentorum, indigitantes publicam ipsorum Martyrum in fidei causa testificationem, quam suo sanguine obsignarunt, & sanciverunt.

CAPUT I.

Martyrii, ac Martyrum etymologiam, & acceptio varia, multisque appellations expendit, illuſtrat.

Multa, & quidem scitu dignissima, & ha-
bitu aut leviter, aut nequitiam in-
culca, sub hoc Titulo comprehendo, quæ ut
sollicitè, ut discretè tradantur ad pii, erudit, &
studiosi Lectoris gustum, Caput in varios
discendi paragraphos necessarium duximus.

§. I.

De etymologia, & acceptio varia.

Martyrium, & Martyr (ut liquet) Graeca nomina sunt Latio donata. Est autem *Martyrios*, propriè *testimonium*, seu quod testimonio loco assertur: accipitur etiam pro argumento, & indicio, quo aliquid veluti testimonio confirmatur: pro ea sententia, quam testis sua confessione enunciat: interdum quoque pro ipso teste. Eadem prese fert significacionem *Martyria*, id est, *testimonium*: id ipsum, quod à teste dicitur, ipsa testimonio dictio: imò & pro *elogio* usurpari solet apud S. Basiliū, & alios. Rursus *Martyr* Graecè, est Latinè *testis*: qui in rei alicuius testimonium, & confirmationem citatur, adducitur, producitur, adflat. S. Isido.lib. 18. c.

143 Restringuntur, tamen à Deo in sacris litteris, ab Ecclesia Christiana in suis sanctioribus, à SS. Patribus, & Doctoribus sacris, in suis monumentis, ad significandum, primo largè adhuc, sed non omnino impropriè, piam quamcumque, & patientem pii viri perpetuationem; & eos omnes, qui incommode aliquod patienter subeundo testimonium Christo, vel Virtuti perhibent, etiam *Martyres*: id est, *divido*, *dirimo*: quia ejus sermone dubia, aut controversa dirimuntur. Graecis vocibus respondent Hebraicæ: nam *eed*, *testis*

Mar-

Et acceptio varia, Cap. I. §. II. 39

Martyrii, & **Martyris** ad Hebreos scribens c. 11. & 12. ubi cum Prophetas nominasset, aliosque illustres viros Testamenti veteris, qui multa conflant in causa fidei, & iustitiae perfessi, placide, naturali morte excelsere, eos appellat Martyres: *Nos tantum halentes impeditam nubem Mapupav*. Est etiam hæc Martyrii, & Martyris acceptio apud Ecclesiæ Patres usitatisima.

144 Colloquiant etiam Ecclesiæ Doctores specialia quædam aspera, Martyris nomenclatione. Primo, *Patientem morbi perpessionem*, & extendunt appellationem ad illos, qui quæsitam malis artibus sanitatis conciliacionem detectant. Nec non ad eos, qui in necessariorum morbis patienter se gerunt, & devitant superstitionis curationis usum, mortem suis præeligentes. Secundò, omnes sectatores Religiosæ vitæ habendos esse Martyres, SS. Patrum mens est, & opinio. Qui Religiosæ quoque paupertati, castitati, & obedientiæ, si exactè, fideliterque serventur, Martyri rationem tribuant. Legendi è nostra familia P. Hieronymus *Platus* in luculentio opere de bono Status Religiosi lib. 2. c. 12. P. Theophilus Reynaudus vir omnigenæ eruditio in Libello aureo de Martyrio per pestem parte 1. c. 1. 2. 3. 4. & 5. P. Joannes Antonius Valazquez in egregius Commentariis super Epis. Divi Pauli ad Philip. in caput 2. v. 27. Adnotatio unica: apud quos Patrum testimonia multa & egregia.

145 Vidisti, qui nam laxo vocis rigore dici finit *Martyres*? Videndum supereat, qui nam defungi Martyrio presè ac propriè accepto dicantur, esseque Dei testes, ac Martyres ex prisco Ecclesiæ usu apud omnes recepto, in quodam vocis rigore. Etenim, illi proprium subiisse Martyrium, & propriè ac rigidè esse Christi Martyres censentur, qui non oris modò confessione, sed etiam suo sanguine Christi doctrinam sanciverunt, excipiendo pro ea mortem. In quam rem donabo ex multis aliqua Patrum effata. S. Cypri. Martyr. in libro de duplice Martyrio ad Fortunatum, vel quicunque illius libri auctor est inter Cypriani opera adnumerati, initio ita: *Martyr, ut iis quoque notum est, qui Graecè necsiunt, testem sonat. Quamquam autem post exortam Evangelicae veritatis lucem, Ecclesiastica confusa cognominis honorem proprie tribuere caput iis, qui in tormentis, usque ad mortem perduraverunt in professione nominis Jesu Christi, & Evangelicum Instrumentum sanguine suo velut obsignarunt apud incredulos. Quod fusè probat, & explicat. Suffragatur S. August. Concione 9. in Ps. 118. Testimonia, Graecè Martyria nuncupantur; quo verbo jam utinam pro latino eloquo. Unde illos, qui pro testimonio Christi diversis passionibus humiliati sunt, & usque ad mortem pro veritate certarunt, non testes, quod Latine usque possemus, sed Graecè utique Martyres appellamus. Acciunt Origenes to. 5. in Joannem ad illud de Baptista elogium: Hic venit ut testimonium perhiberet de lumine; & multi alii.*

S. August.

146 Rigidè hæc, ac propria Martyrii, & Martyris acceptio videtur expresa in sacris litteris. Iiāie 44. 5. Nolite timere, neque confutemini: ex iudea audire te feci, & annuncia vi: Vos estis testes mei. Quibus verbis prædicti Martyrum testificationem, quæ Dei te-

147 Illud hic animadverto cursim: ut quis Martyrio presè, ac propriè accepto defungatur, opus non esse, quod re ipsa mors illi inferatur in odium fidei: sat erit si vel tormenta, & ærumnæ inferantur, quæ naturaliter sufficiant ad mortis irrogationem, nisi divinitus impeditatur: ut patet in tribus Sanctis Pueris Hebreis, in S. Joanne Evangelista, & aliis. Vel si à Tyrannis vexati, vel incommode affecti, & torti pro fide, licet naturali morte perfuncti sint; ut in relegatis à patria, & multis propter Christum ærumnas subeuntibus liquet: istiusmodi enim, & his similes Martyrio propriè accepto donantur in eorum actis, & Martyrologiis.

§. II.

Cur Graeca nomina, Martyrium, & Martyr, retenta in Ecclesia?

148 Occasionem dubitationis auget, quod non solum ad Latinos emanaverint, sed & Orientales, & Occidentales, quoque Christiana doctrina imbuit. Longum est percurrire voces singulas, & digitum intendere in auctores, vel tempora, quibus usu venire consuevit, mutuari nomina à Graecis: opus Lexici Ecclesiastici, si quis doctus eam provinciam sumere voluerit. Nostro instituto abundè est aliqua in exemplum producere. Gregorius Pontifex *Kyrie eleison* à Graecis sumpfit, ut testatur Stephanus Heduensis Episco. de Sacra Altaris cap. 20. & observat Matthias Martinius in suo Lexico.

D 2 cone

Ad Marti-
rium opus
non est, ut
mors re ipsa
inferatur.

cōne ad illam vocem, verba Gregorii referens ex Epis. 63. L. 7. Quod equidem minime credo, quia si attētē legatur ea epistola, id non affirmat ipse Gregorius: & quia in Conci. Vienn. cap. 9. annis 50. ante Gregorium disputatum est de ea clausula. Vocem peregrinam, & Hebraicam *Halleluia*, introductam volunt alii à Damaso interventu S. Hieronymi. Quod esse falsum constat ex Epis. 2. & 3. ejusdem. Sed & impostum D. Gregorio ipsam induxit; quod reicit ipse lib. 7. Epis. 63. Et generaliter hunc S. Pontificem auctorem Missæ, & reliquorum rituum Ecclesiasticorum, & horum nominum inductorem faciunt Hæretici; in quo egregiè falsi sunt. Et id solum sufficeret ad hunc evellendum errorem, quod omnes Orientales pariter ac Romani mutui fuerint nomina à Græcis: imperavit ne aliquis Gregorius? Aethiopes in Misæ, quæ *Canon universalis* dicitur, in oratione super calicem, *Domine Deus noster Iesu Christe alithos*. Ubi statim vocem Græcam bene advertit traductor, adjecto hoc margine: *Etiam Græcis dictionibus utuntur Aethiopes in sacrificio Misæ*. Quid de Syris dicam, in quibus innumera sunt dipas, vel dipus, quod *Græcè τύπος*: & *abegela*, quod Græcè *χρυσός*: & *eichuz*, quod Græcè *εκρινός*. Plura referre piget. Accedamus ad rationem hujus usus, quem explicandum ex digressione hujus vocis Græca, *Martyr*, & *Martyriū*, suscepimus.

Juvena.

Vualf.
Strabo.

149 Triplici ex caufa ortum traxisse reor, quod Græcæ voces latè tam in orientalibus, quam occidentalibus gentibus, & loquelis admistæ fuerint ritibus Ecclesiasticis. Primo, ex Græcorum diffuso imperio, & ex Romanorum consuetudine avida novitatis, & semper Græctatis propagatore. Quod adeò verum est, ut hac de causa, five æmulatione Imperii Orientis in Gallicam curiam irreplerint nomina officiorum Palati Constantinopolitani. Videndum est Bullengerus to. 2. de imperio Romano sub finem. Et Satyrici ævo nec de sequiori sexu quæquam sibi formosa videbatur, *Nisi que de Thusca Greacula facta est*. Vide Suet. in Tib. c. 71. Dionem L. 57. Valegium Max. li. 2. c. 2. Quid igitur mirum, si in Ecclesiasticum ordinem acciti etiam græcisare voluerint, & ampli rerum Domini eandem ambitionem alias populariter communicarint? Secundò, placet quod aliò effundit Vualfridus Strabo de rebus Ecclesiasticis c. 7. cuius verba quòd significantia, & docta subjungo: *Multa res sunt apud singulas gentes, quarum nomina ante cognitionem ipsarum rerum apud alias cognita sunt, siveque sit sepiissime ut rerum intellectus alii ab aliis addiscentes nomina quoque vel appellations vel integrè vel corrupte cum intelligentia nova in suam proprietatem trahant; ut ab Hebreis Græci, Latinu, & Barbari Amen, alleluia, & Osanna mutuati sunt: à Græcis Latinu, & omnes, qui libris Latinorum, & lingua utuntur, Ecclesiam, Baptismum, Chrismam, & omnium pene radices dictorum accepterunt. A Latinis autem Theotisci (hoc est Germani, inde Tudescos dicimus) multa, & in communi locutione; ut schamel, fenster, lector. In rebus autem divino servizio adiacentibus pene omnia. Item à Græcis sequentes Latinos, ut kylch calicem, walter Pater, mater mutter, genez à gynæco, quæ Græcè dicuntur κυλχός, πατέρ, μητέρ, & γυναικος. Cūm*

*in quibusdam horum non solum Latini, ut genitor, & genitrix, sed etiam Theotisci (Germani) proprias habeant voces, ut aito, & amato, & toda. Ab ipsis autem Græcis Kyrchà Kyrios, & Papst à Papa, quod cuiusdam paternitatis nomen est, & Clericorum congruit dignitati: & Herr ab eo quod est Heros, & mons, & monath à μήνη, & alia multa accepimus. Sicut itaque Domus Dei Baslica, id est Regia à Rege, sic etiam Kyrica, id est Dominica, à Domino nuncupatur, quia Domino Dominantium, & Regi Regum in illa servitur. Si autem queritur, quod occasione ad nos vestigia hæc Graciasticorum, & horum nominum inductorem faciunt Hæretici; in quo egregiè falsi sunt. Et id solum sufficeret ad hunc evellendum errorem, quod omnes Orientales pariter ac Romani mutui fuerint nomina à Græcis: imperavit ne aliquis Gregorius? Aethiopes in Misæ, quæ *Canon universalis* dicitur, in oratione super calicem, *Domine Deus noster Iesu Christe alithos*. Ubi statim vocem Græcam bene advertit traductor, adjecto hoc margine: *Etiam Græcis dictionibus utuntur Aethiopes in sacrificio Misæ*. Quid de Syris dicam, in quibus innumera sunt dipas, vel dipus, quod *Græcè τύπος*: & *abegela*, quod Græcè *χρυσός*: & *eichuz*, quod Græcè *εκρινός*. Plura referre piget. Accedamus ad rationem hujus usus, quem explicandum ex digressione hujus vocis Græca, *Martyr*, & *Martyriū*, suscepimus.*

150 Adde, quod majorem reverentiam exhibent mortales nominibus sacris, si non sint vulgaris, & protritæ notionis. Quod aperte Major rev. est in arcano nomine quadrilitero, quod se. rentia nomi. mel in anno proferebat vetus Hebræorum Pontifex; nec penetrans, ut opinor, intimam ejus vim. Imò vir doctus Petrus Faber in Dodecameno cap. 7. nefas tentasse putat Inter. Pet. Fab.

151 Adde etiam quod in Lingua Græca *Gracalim-*

gloriam aliqui opinati sunt; scilicet, futuram *guia labium*

labium electum, quod resurrectur in æter- *electum*

nam beatitudinem promittit Sophonias c. 3. sophonias.

propterea quod eo idiomate voluerit Deus per-

manere primaeva, & authentica novi Testa-

menti scripta; & omnia in ea primitus scribi

(si unicum Matthei Evangelium excipias)

ipsiusque Christi nomenclaturam (χριστος enim Græcum est) ac reliqua Ecclesiastice

Hierarchie nomina (cui cœlestis respon-

det) ut Ecclesia, Papa, Patriarcha, Episco-

pus, Archiepiscopus, Presbyter, Clericus,

Laicus, Diaconus, Acolythus, & cætera id

genus.

§. I V.

Patio Martirum pro Martyrio.

155 *V*ox plausibilis apud Ecclesiæ Patres. Salvianus lib. 7. Gubern. In urbe Salviana, Chriſtiana, in urbe Ecclesiastica, quam quondam doctrinis suis Apostoli instituerant, quam passionibus suis Martires coronarant. S. Gregorius Turonensis lib. 1. Historie c. 28. Post S. Turon. passiones Sanctorum. Pontius Diaconus in vi. Pontius.

S. Martyris Cypriani: *Ipse postmodum pas-* *sus est, quam passionem utique ex more vita-* *ret, si & ante vitasset. Lucius in lib. de Ro-* *manis Pontificibus: Hinc omnem potestatem*

Ecclesiæ dedit Archidiacono suo Stephano, dum *ad passionem pergeret. Eucherius Episc. in Eucher.*

Episc. ad Sylvium Episcopum: Misi ad Bea- *titudinem tuam scriptam nostrorum Martyrum*

passionem. Parco multis aliis, in quorum

*scriptis st̄pē, *Patio Martirum*, pro Martirio*

*usurpat, & passi dicuntur Martires. Hic obserua cursim; *Passionalia*, seu *Sanctoralia* appellari apud probatos Auctores, exemplaria illa, quibus passiones Sanctorum, & Martynia continerentur.*

§. I I I.

Martyrium pro Baslica in Martyrum hono- *rem adficata.*156 *E*st hoc Sanctis Patribus, & veteribus

Scriptoribus adeò usitatum, ut infinitum propemodum esset omnia illorum testimonia recensere. Dabo tamen nonnulla, ne unquam fine auctoritatis fulcimento procedāuti par est. Primo, in Concilio Chalcedoni.

Act. 4. Baflicæ Martirum dicuntur *Martyria*:

dicitur enim ibi Concilium congregatum: in *Martyrio Sanctæ, & pulchra Martiria Euphemiae*.

Et Concilium primum

Carthaginense Canon. 2. *Martyrum digni-*

tautem nemo profanus infamet tempore, quo

Martyria celebrentur. S. Hieronymus in Chro-

nico: Eustachius Constantinopolitanus Presby-

ter cognoscitur, cuius industria in Hierofoly-

mis Martyrium strūctum est. Et mox Constan-

tinopoli Apostolorum Martyrium dedicatur. Chry-

sol in Serm. Ascens. dixit: In Martyrio Roma-

ne. Palladius in vita Chrysostomi: In Marti-

riis orantes cum lachrymis. Eusebius lib. 3.

de vita Constantini cap. 47. Civitatem per-

multis templis, & præclarissimis Martyriis, il-

lustrissimisque adib⁹ adornavit. Sic etiam

multi ali. Lege nostrum dñstissimum Ludo-

vicum de la Cerda in librū Tertulliani de Ido-

lolatria ad c. 7. numero suo 81. & in Adver-

sa. sacrī cap. 19. initio.

157 *Cum vero Christus Dominus vere, ac*

propriè Martyr fuerit, imò etiam Martyri

princeps, Martyrum caput, & Magister, ut

alibi ostendat ex Doctoribus Scholasticis, &

Patribus; hinc est quod insignis Basilica à

Constantino Magno exædificata, & solemnis-

mo apparatu dicata in Calvaria monte,

ubi Christus Martyrium subiit, sortita est nomi-

men magni Martyrii. Cujus meminere Euse-

bii lib. 4. de vita Constantini c. 40. Nice-

phorus lib. 8. cap. 50. & ex illis Duranus loco

memorato, & noster Greferus tom. 1. de

Cruce lib. 1. c. 65. qui obseruat, malè illud

templum appellari ab Interpreti Eusebii re-

centiore, Martyrium templum, seu adēm: cum

absolutè fuerit retinenda Græca vox Latio

donata Martyrium.

158 *Ildeph. de Flores de Agone Martyri*

D 3 rugis